

Уже й без того була накручена до нестями: гаратнула зранку добру половину невідкладних справ із довжелезного списку. Позначила пташками — зроблено! Хоч довелося переробити ще й купу зайвого, того, що забирає сили та поглинає час, залишаючи по собі не задоволення, а дратівливе виснаження.

І от веду авто, однією рукою копирсаючись у просторій, із кількома внутрішніми кишнями «біркін», а мобілка, знай, не вгамовується. Я так поспішала, сідаючи в авто, що поставила сумку на пасажирське сидіння, забувши витягти телефон і встромити його у підставку. І тепер, втрачаючи залишки витримки, готова була жбурнути сумку — дорогу забавку для енергійних бізнес-леді (ненав'язливе уточнення для моїх понтових замовниць, які однаково не розбирались як слід у дорогих аксесуарах). Насправді ж — доступну і зручну торбу, куплену за триста зелених через інтернет-аукціон.

Тільки-но мобілка замовкла, я її знайшла. Судячи з номера, дзвонило одне настирливе діставало, для якого я була потрібною людиною, а воно мені — п'ятим колесом до воза. І той упертюх мене таки дістане — не мине й кількох хвилин — своїм черговим дзвінком. А я й без його втручань уже нічого не встигала. Мене чекали на бізнес-ланчі, я катастрофічно спізнювалась, і що з того, що попередила про це? — вже нічого, вже можна було викреслювати цей пункт як невиконаний і залагодити питання згодом, по телефону. Натомість іще існував шанс вчасно приїхати на наступну, справді важливу зустріч. Однак моє авто вже встрягло у дорожній затор,

і я з відчаєм зрозуміла, що це надовго. Знову повний цейтнот. І знову не маю часу навіть на найнеобхідніше.

А що для мене найнеобхідніше?

Зараз? Цієї миті?

Навести лад у торбинці. Зайве викинути, потрібне залишити — бо далі так жити не можна.

Зрушили з місця. Ну ж бо, хлопці й дівчата, водії і водійки, благаю: вперед! Хутчіш, хутчіш! Погнали! Біжи, Лоло, біжи! А може, загнаних коней пристрілюють? Пофігіст-кіномеханік не помітив, як запустив кіноплівку в пришвидшеному режимі, а сам пішов пити каву. Або щось міцніше. А я спостерігаю за прискореним миготінням кадрів мого персонального кіно і вже нічого не розумію, але й погляду відвести не можу. Дивлюсь.

Ця хвилина пошуків мобілки вирішила все. Інстинкт самозбереження підказав мені: «Стоп! Досить ганяти. Це не життя — це перегони на виживання. Ти не витримаєш. Стоп».

І я розвернула авто в напрямку до залізничних кас.

От чому купила квиток до Львова.

Або ще такий варіант відповіді — теж прямий і відвертий: через Олега. Свята правда, через нього теж. Не можу більше залишатися поруч. Стою на роздоріжжі: направо підеш — коня втратиш, наліво підеш — сама згинеш. Куди мені? Хочу додому, у Львів.

— ...Я їду, — сказала, діставшись до Олега ввечері.

У нас гостьовий шлюб. Ми не живемо під одним дахом — ми зустрічаємося. Зараз так у багатьох. Хоча спочатку в нас була спільна кімната в помешканні його батьків.

Коли я почала добре заробляти, запропонувала купити власну квартиру. Він ідеї не підтримав, може, тому що сам заробляв ледь-ледь, а може, не хотів іти від мами. Я переїхала — він залишився. Тепер зустрічаємось у мене, переважно в суботи-неділі.

Кілька знайомих приблизно так само облаштували життя. Дружина одного з моїх замовників живе з дітьми-дошкільнятами в заміському будинку.

Чоловік, щоб не витратити часу та бензин на далеку дорогу, повертається щовечора в однокімнатну холостяцьку квартиру в центрі міста. Наприкінці робочого тижня навідує сім'ю як дорогий гість, із подарунками та повними торбами смаколиків. Каже, йому так зручно. Не знаю, чи його дружина такої ж думки.

Мені зручно. Майже не готую, і в мене завжди чисто. Чоловік доглянутий — мама дбає про його випрасувані сорочки, зібрані парами шкарпетки, капці на порозі, свіжу пресу в газетниці у туалеті, він там читає.

— ...Я їду, — сказала йому. Він навіть не ворухнувся.

Сидів у старому фотелі з пультом у руці, з порожньою склянкою біля ніг, не відводячи каламутного погляду від телеекрана. Спав із розплющеними очима, чи що?..

Показували виступ відомого гумориста: бездарний клоун сипав банальностями й робив багатозначні паузи — глядачі в залі вмирили від сміху.

— Цікаво?

Нульова реакція.

— Був у майстерні?

Скляні порожні очі та глуха мовчанка. Він не вдає, справді не чує. Так само не чує і не бачить того, що відбувається на екрані телевізора.

Чого до хлопа вчепилася? Навіть якщо й був, навіть якщо й брався за пензлі та фарби — що з того? Довше як годину не працював. Робота над черговим шедевром у мого чоловіка просувається як мокре горить.

— ...Кутасов приводив одного папіка, — озвався Олег, ледве повертаючи язиком, — все ж таки чує! — і той сказав...

Глянув на мене, спробував сконцентрувати погляд на моєму обличчі.

— ...що готовий заплатити за мою картину... П'ятсот доларів!

У його голосі бриніла неприхована гордість.

— А я йому сказав: на цю роботу черга стоїть!

Олег голосно гикнув і додав:

— Десять покупців! Ви — одинадцятий.

— Доведеться бідоласі довгенько чекати...

Олег кинув у мій бік недобрый погляд, потягнувся по пляшку на підлозі.

— Додав нуль до своєї ціни, — не втрималась я, — і в тебе на цю картину залишиться один покупець. Усе в житті коштує рівно стільки, скільки люди готові за це заплатити. А ще краще — не пий, тоді й працюватимеш швидше...

— Ти в нас супер-пупер-майстер із продажів! Ги-ги-ги... Рівних тобі у цьому немає! — корок вилетів з Олегових рук на підлогу, останнє моє зауваження він пропустив повз вуха. — Ти а-ас у цій справі в на-ас...

І ці слова, і вираз його обличчя, і те, що я чомусь уперто намагалася викликати чоловіка на розмову (хотіла ще раз переконатися, що ухвалила правильне рішення?) — усе зараз було жалюгідним.

Він наповнив склянку, хлюпнувши вином на білий вовняний килим. На обличчі промайнула відраза.

Очі в Олега червоні й опуклі, ніби в окуня. Він у такі хвилини — копія своєї мами, вона час від часу дивиться на мене таким риб'ячим поглядом.

Учора ввечері на відкритті нової експозиції в моїй галереї Олег мав такий самий погляд. Гості спілкувалися групами, тримаючи в руках тарілки та келихи, коли раптом пролунало вимогливе... «Ану йди сюди!» Олег кликав офіціанта, який розносив шампанське на іншій половині зали.

«Гей, я до кого звертаюся?!» І без того вже червоне обличчя мого чоловіка вкрилося хмільними плямами. Гості не могли збагнути, чого це він розлютився. Натомість я знала: зараз йому здавалося, що його хочуть привселюдно принизити. Чим? — Відсутністю уваги. І хто?! Обслуговувальний персонал! Його, творця шедеврів! Цього він терпіти не збирався.

На нього почали озиратися. Хлопчик-офіціант теж повернув голову. І зрозумів, що те викличне «Позакладало, чи що?!» стосувалося саме його, а не когось іншого. Обличчя юнака спалахнуло, мов у підлітка.

Одні старанно вдавали, що не звертають уваги на вигук, інші повитягували шиї, намагаючись не пропустити жодної деталі інциденту. Тримаючи на обличчі гідну, як мені здавалося, усмішку, й припускаючи, що збоку вона виглядає

досить безпорадною, я просувалася до Олега. З іншого боку до нього поквапом наближався хлопчик-офіціант.

Я готова була крізь землю провалитися. Мені було соромно.

...Як довго живе любов без поваги?

Практика свідчить: часом довго. Іноді все життя.

Скільки любові містить у собі прив'язаність до людини, яка дає підстави себе зневажати? Якби кохання містило у собі повагу, автоматично, як необхідну складову, тоді б не бажали молодятим досвідчені люди: «Кохання, поваги, взаєморозуміння!». Саме так — окремо і через кому.

...Колись давно, хильнувши зайвого, Олег був подібний на сонну дитину. Траплялося це украй рідко, так рідко, що навіть смішило мене. Несинхронно кліпаючи обважнілими повіками, чоловік лагідно прощався з усіма і йшов спати — не було від чого дратуватися. Коли я вперше побачила його добряче напідпитку, не відразу й зрозуміла, чому він такий кумедний. Второпавши — розреготалась. А тут і сусідка надійшла, побачила мою реакцію й скрушно похитала головою: «Чого смієшся, дурненька?..» Її чоловік, алкоголік зі стажем, часто заходив у черговий застій, і тоді за стіною було чути дзвін посуду, крики дорослих, дитячий плач. Сусідка реагувала на кожного п'янигу, як бик на червону шмату. Такий у неї виробився умовний рефлекс.

Я й справді не помітила небезпечного переходу: на зміну захмелілій розчуленості на підпилого Олега швидко накочувалася свинцева хвиля роздратування й підозр. Прискорено подолавши стадію розслабленої лагідності, він робився агресивний, шукаючи, на кому зірвати злість. Найчастіше це була

я. І що важливіша подія відбувалася, що поважніші люди збиралися, то більше він намагався нагадати про себе, опинитися в центрі уваги. І тим очевидніші глупоти виговорював. Я ловила на собі співчутливі погляди. А він наступного дня нічого не пам'ятав. Або вдавав, що не пам'ятає.

...Однокурсниця Марія, подруга зі студентських часів, почувши про те, що їду додому у відпустку на два тижні, зраділа новині — її голос радісно забринів у телефонній трубці:

— Нарешті, трудоголічко! Згадала про право на відпочинок? Я вже й забула, яка ти. А Олег?.. Ну, шкода... Дивись лишень, не застрягай у Львові. Давай до нас, у гори! Хоч на кілька днів. Молока з-під корови поп'єш, здоровим повітрям подихаєш, на гриби підемо. Знаєш, які у нас зараз підпеньки?! Нема як додому донести — доводиться куртки з себе знімати... Як для чого?.. — іронічне пирхання зі смішком. — Побачиш, для чого. Приїжджай!

І мені закортіло якнайшвидше опинитися в тому далекому селі, у глухому закутті, де за горою синіли вже польські Бескиди.

Передала всі справи помічниці Світлані, тож два тижні вона без мене протримається без проблем. Час для відпочинку я обрала невдалий — жовтень, розпал нового виставкового сезону в столиці і кілька проєктів на різних стадіях реалізації. Ми щойно відкрили виставку, результат тривалої підготовки моєї творчої бригади. Саме час працювати, брати замовлення. Але відкладати далі перепочинок було нестерпно. Біля серця чимраз відчутніше вібривала тонка струна, і дедалі частіше підступали сльози до очей.

...Нічний поїзд нагадав мені давню поїздку, щоправда, тоді це був плацкартний вагон, розхитаний і розшарпаний. Тоді я, вчорашня випускниця Львівської академії мистецтв, переконана у власній неординарності й закохана в генія-аспіранта, рвонула за ним до Києва, подалі від дому. І тоді, і тепер зі мною їхали молодята. Крива замкнулась, окресливши коло від точки до точки. Тільки тоді то були гамірні студенти, а тепер — романтична мовчазна пара років тридцяти. Коли з горішньої полиці звішувалася жіноча рука, роблячи в повітрі вітально-пошуковий жест, їй назустріч уже тягнулася знизу рука чоловіча.

У сусідньому купе раз у раз бадьоро виголошували «Будьмо!» і голосно співали «Горіла сосна, палала! Під нев дівчина стояла...»

Із книжкою в руках я лежала навznak на горішній полиці й раділа, що нікому не видно мого обличчя. Сльози бігли по скронях, лоскітливо сповзали у вуха, а сусідам знизу здавалося, що мовчазна сусідка, тримаючи над собою роман, занурена в читання. Але там, де душа, щось тремтіло і плакало. Ніколи в житті не влаштовувала я ганебних сцен, але зараз боялася, що тонка нитка увірветься і я вибухну істерикою без будь-якої зрозумілої для випадкового свідка причини. То краще не рухайте мене, не зачіпайте і, Боже збав, не запитуйте, що зі мною. Бо я й сама цього не знаю.

Львів

...Дрібним дощиком, полисками мокрого асфальту і запахом міської вогкості й опалого листя — фірмовий прийом! — зустрів мене Львів. Узяла таксі, збивши ціну майже наполовину одним коротким зауваженням: «Я львів'янка, прошу пана». Рідне місто постало через автомобільне вікно домашнім, ніби дитяча кімната в помешканні батьків.

Мама з татом метушилися біля мене, заважаючи одне одному, не знали куди посадити, чим нагодувати, і весь час переймалися милими серцю дрібницями. На столі стояв фаянсовий півник-сільничка — кобальтовий, із позолоченим розписом по білому, з червоним дзьобом та гребенем, і корком під хвостом. Стіну підпирав простенький радіоприймач. Тато не збирався його міняти на жоден інший.

Поки розповідала про свої успіхи, мама смажила рум'яні деруни, а тато розтирав у полумиску базарний сир зі

сметаною, щоб було у що мачати картопляні пляцки. Посідали за стіл, накритий цератою в соняхи, і, слухняно погоджуючись на запитання «ще?», я забула про те, що картоплі не їм.

У моїй кімнаті нічого не змінилося, навіть немодна тепер хатня рослина «бабині плітки» звивалася по нитці, закріпленій цвяшком на стіні.

Наступного дня прогулялася бруківкою в центрі міста, пригадуючи, які крамнички та кав'ярні були колись на місці нових. Побачила назву «Пінгвін» біля Опери, не втрималася, зайшла всередину. Той самий інтер'єр кафе, те саме морозиво у креманках із нержавійки, і такий самий молочний коктейль, який ми тут замовляли після примусових шкільних відвідин «Запорожця за Дунаєм». Новому власникові вдалось обійтися без змін, а тепер уже й навмисно нічого не змінювали, бо особливість «Пінгвіна» — у його випадково збереженій атмосфері дитинства кількох поколінь львів'ян. Тепер саме на цій старомодності тут наголошували й подавали як раритет.

На площу Ринок пішла через пасаж Андріюллі. Туристи фотографували його побиті століттями принади, націливши об'єктиви вгору, на рівень внутрішніх балконів з розвішаною білизною, на вікна з вазонами алое. Замовила кави, комфортно почувуючись за вільним столиком. Сидіти, дивитися і слухати, нікуди не поспішаючи. Яке ж задоволення!

Он три бабусі, захоплені розмовою, точнісінько як дівчата-школярки, завзято щось обговорюють, стоячи у брамі. Міський дивак у клоунській кепці театральню жестикуює, розмовляючи з трьома котами, а ті не реагують — дрімають на порозі просто з вулиці у помешкання.